

POJEDNÁNÍ
O
METAPSYCHICE

*Metody a výsledky vědeckého výzkumu
parapsychologických jevů*

CHARLES RICHEL

POJEDNÁNÍ O METAPSYCHICE

*Metody a výsledky vědeckého výzkumu
parapsychologických jevů*

CHARLES RICHEL

profesor Pařížské univerzity,
člen Akademie,
nositel Nobelovy ceny za fyziologii

Volvox Globator

POJEDNÁNÍ O METAPSYCHICE

Metody a výsledky vědeckého výzkumu parapsychologických jevů

CHARLES RICHEL

profesor Pařížské univerzity, člen Akademie, nositel Nobelovy ceny
za fyziologii

TRAITÉ DE MÉTAPSYCHIQUE

přeložil Jiří Kult

Copyright © Charles Richet, Paris, 1923

Translation © Jiří Kult, 2005

ISBN 978-80-7511-039-8

Z francouzského originálu *Traité de Métapsychique*,
vydaného nakladatelstvím Artha Production, Brusel, 1994,
za použití druhého přepracovaného vydání nakladatelství Librairie Félix

Alcan, Paříž, 1923 přeložil Jiří Kult

Odpovědná redaktorka Kateřina Rubášová

Obálka Karel Horák

e-kniha purehtml.cz

Vydalo nakladatelství a vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3 www.volvox.cz

jako 676. publikaci

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR: Štítného 16, Praha 3

Tento překlad věnuji památce své ženy Radušky, která mi vždy byla nesmírnou oporou při studiu paranormálních jevů i při mé překladatelské činnosti.

Poděkování překladatele

J'adresse tous mes remerciements à

Monsieur le Professeur Gabriel Richet
de l'Académie de Médecine de Paris
et

Monsieur le Docteur Hubert Larcher
de l'Institut Métapsychique International de Paris
d'avoir soutenu, avec bienveillance, mon intention de traduire cet
œuvre dans la langue tchèque,
(za laskavou podporu mého úmyslu přeložit toto dílo do českého jazyka

děkuji

MUDr. Jaroslavu Kaplovi
z Fakultní nemocnice v Hradci Králové
za nesmírně pečlivé přečtení rukopisu a podnětné připomínky
zejména k lékařské terminologii a za materiální pomoc,

děkuji

univ. prof. PhDr. Milanu Nakonečnému
za pečlivé přečtení rukopisu a za cenné připomínky a doporučení,

děkuji

Radkovi Smudovi

za podporu při práci na překladu,

děkuji
nakladatelství Volvox Globator za pečlivou přípravu a vydání této
knihy.

Jiří Kult

Předmluva k českému vydání

Myšlenka na vydání českého překladu „*Traité de métapsychique*“ (*Pojednání o metapsychice*) významného francouzského vědce, profesora na Pařížské lékařské fakultě a nositele Nobelovy ceny Charlese Richeta, se vynořila na začátku devadesátých let uplynulého století při diskusích s prezidentem Mezinárodního sdružení pro psychotroniku (International Association for Psychotronical Research) PhDr. Zdeňkem Rejdákem.

Jednou z nabízejících se možností bylo urychlené vydání překladu ve zkrácené podobě s vynecháním „nepodstatných“ částí. Tuto představu jsem však zcela opustil poté, co se na knižním trhu objevila podobně upravená vydání jiných knih, kde bylo zřejmé, jak původní autorovo dílo tímto násilným zásahem utrpělo. Byla narušena logika autorových úvah a zkrácená verze vyjadřovala spíš to co chtěl říci její tvůrce než autor díla. A potom, kdo si smí osobovat právo vnucovat čtenáři svůj vlastní názor na to, co je v původním díle nepodstatné? Samozřejmě, naše poznání se rychle vyvíjí, mnohá tvrzení se z dnešního pohledu ukáží jako méně důležitá, nepřesná nebo i překonaná. To ale nikomu nedává právo měnit autorovo dílo. Proto jsem pouze všude tam, kde mi to připadalo vhodné, doplnil text poznámkovým aparátem a ponechávám na čtenáři, aby si sám vytvořil svůj vlastní názor.

Po změně poměrů v naší zemi v r. 1989 se i u nás začala objevovat starší i novější parapsychologická literatura, za doby komunistické

totality nedostupná, a to ve mně vyvolalo jisté pochybnosti o smyslu českého vydání tohoto díla napsaného před sedmi desítkami let. Mou nejistotu posléze rozptýlilo několik skutečností.

V r. 1994 vyšlo „*Traité de métapsychique*“ ve třetím vydání, a to pro mne bylo důkazem, že je to dílo dosud nepřekonané, které má stále co říci současné odborné i laické veřejnosti. Ujistil mne o tom i Dr. Hubert Larcher, ředitel Mezinárodního metapsychického institutu v Paříži (l'Institut Métapsychique International) slovy, že i přes velký počet různých knižních titulů, které se objevily od doby vydání tohoto díla, zůstává „*Traité de métapsychique*“ i nadále základním dílem francouzské parapsychologie.

Především jsem si však uvědomil, jak významnou a všestrannou vědeckou osobností byl autor tohoto díla. Charles Richet byl lékařem, profesorem na Pařížské lékařské fakultě (Faculté de Médecine de Paris), členem Lékařské akademie (l'Académie de Médecine), Akademie přírodních věd (l'Académie des Sciences), vedoucím fyziologické laboratoře, autorem řady objevů v oboru medicíny a nositelem Nobelovy ceny za významný lékařský objev alergického působení škodlivin na živý organismus. Byl to tedy zkušený vědec a experimentátor, který spolupracoval s mnoha známými francouzskými i zahraničními přírodovědci, lékaři, psychology a jinými významnými osobnostmi. Byl to i humanistický filosof, spisovatel a osoba veřejně činná.

A to vše se výrazně projevilo na charakteru „*Traité de métapsychique*“. Je to dílo svým pojetím vědecké, nikoli spekulativní, založené především na experimentu a pozorování za podmínek až přehnaně přísných. Autor klade důraz na přesné zjištění faktů a ověření reality jevů, aniž by v této fázi výzkumu za každou cenu usiloval o vytváření hypotéz k jejich vysvětlení. Po stránce struktury, logického vyvozování důsledků ze zjištěných skutečností i z hlediska formulace myšlenek lze na dílo pohlížet jako na příkladně didaktické.

Rozhodl jsem se proto přeložit celé toto obsáhlé dílo včetně poznámek a bohatých odkazů na literaturu, a to s plným vědomím, že

tato literatura u nás není vždy snadno dostupná. Považoval jsem totiž za důležité ukázat, jak rozsáhlá byla literatura v tomto oboru už v době prvního vydání díla a z jakých konkrétních zdrojů autor vycházel.

Autorův vnuk a dědic, Prof. Gabriel Richet z Pařížské lékařské fakulty mi ochotně udělil souhlas k překladu díla a nabídl mi veškerou pomoc. Stejně tak Dr. Hubert Larcher s nevšední ochotou souhlasil s volným využitím jeho obsáhlé předmluvy pro třetí vydání z r. 1994, které připravoval, a především mi ke stejnému účelu poskytl texty všech oprav, změn a doplňků, které v tomto třetím vydání uplatnil. České vydání tak fakticky odpovídá třetímu francouzskému vydání z r. 1994.

Při překladu bylo nutné překonat určité potíže rázu terminologického. Charles Richet používal přesné názvy, které dokonce v některých případech sám navrhl, ale od doby vzniku díla zaznamenalo názvosloví jistý vývoj. Proto jeho přizpůsobení současné české terminologii, která navíc není zcela ustálená, nebylo vždy snadné. Autor však použité termíny přesně definoval, aby nedocházelo k nedorozumění. Pro zachování návaznosti na původní dílo a případně i na další literaturu té doby jsem v mnoha případech uvedl v závorce původní autorem použitý francouzský výraz s případnými vysvětlivkami.

Při překladu jsem se přiklonil především k terminologii podle díla Michele Curcia: *Parapsychologie od A do Z*, Talpress Praha, 1992. Samozřejmě jsem přihlédl i k dílu prof. M. Nakonečného: *Lexikon magie*, Ivo Železný, Praha 1995. A vzal jsem také v úvahu názvosloví, které používá PhDr. Z. Rejdák ve svých dílech, např. *Průvodce po psychotronice*, Gemma89, Praha 1991, *Perspektivy telepatie*, Eminent, Praha 1995 aj.

V českém překladu jsem ponechal ne zcela běžný termín **metapsychika** včetně jeho odvozenin, a to v první řadě z úcty k autorovi a jeho dílu. Charles Richet toto označení zavedl pro novou vědu s přesně vymezeným předmětem zkoumání a založenou na přesném experimentu a pozorování, aby ji tak jasně oddělil od

okultismu a některých jeho spekulativních přístupů. Metapsychiku definuje jako vědu, jejímž předmětem jsou mechanické nebo psychické jevy vyvolávané zdánlivě inteligentními silami nebo neznámou schopností skrytou v lidské psychice.

Takto chápaný obsah pojmu *metapsychika* se tedy do značné míry kryje s termínem **parapsychologie**, který je běžný v současné české, anglické, německé ale i francouzské literatuře.

V české literatuře se používá také výraz **psychotronika**, který prof. M. Nakonečný vymezuje takto: *V podstatě nový název pro parapsychologii, který zavedla skupina vědců snažících se distancovat od některých nevědeckých parapsychologických metod... V podstatě se předmět psychotroniky neliší od předmětu současné parapsychologie... Oba vědní obory jsou rozdílné... pouze základní metodologickou koncepcí (v psychotronice je kladen důraz na objektivní studium paranormálních fenoménů a stranou je ponechán výzkum médijských jevů, „poltergeistů“...)... filosofickou základnou psychotroniky byl původně dialektický materialismus.*

Nezáleží ovšem příliš na tom, jaký zvolíme název, jestliže jsou použité termíny přesně definovány, tak jako je tomu v tomto díle.

V knize se vyskytuje termín **vibrace**. V mechanice znamená vibrace chvění, kmitání něčeho, nějaké hmoty. Obsah tohoto termínu, tak jak ho používá Charles Richet, je však širší a odpovídá popisu hesla ve výše citovaném díle prof. M. Nakonečného: *„Základní formou veškerého bytí a dění v kosmu jsou vibrace... Vibrace je dále neanalyzovatelný koncept, který vysvětluje, jak se v kosmu co děje – počínaje fyzikálními jevy až po lidské myšlení, od věci až po ideje. Každá entita má svůj specifický vzorec vibrace... To co vibruje je pralátka... Hermetické pojetí vibrace je potvrzováno moderní fyzikou: ta dokazuje, že vše, co existuje., je v neustálém pohybu a skládá se z nespočetného množství mikročástic, které jsou jakýmsi uzly vibrující energie.“*

Charles Richet používá ve svém díle také výraz **„l'intelligence humaine“**, který většinou vyjadřuje určitou entitu, tj. inteligenci

lidskou na rozdíl od inteligence jiné než lidské. V některých případech však lze tento výraz chápat spíše jako souhrn lidských intelektuálních nebo psychických vlastností a v tomto smyslu mi připadalo vhodnější označení „lidská psychika“. Toto rozlišování by však mohlo být zavádějící, a proto jsem překládal uvedený výraz v obou případech jako *lidská inteligence*.

Při transkripci vlastních jmen jsem přednostně volil formu běžnou v původním jazyce, u zeměpisných jmen jsem dal přednost počestnějšímu tvaru, pokud existuje. Všude tam, kde to nebylo zcela jednoznačné, jsem ponechal původní francouzskou transkripci, aby přepisem názvů a jmen za každou cenu nedošlo ke zkreslení. Tak je tomu také u jmen zjevně ruského původu přepsaných z azbuky do latinky.

Některé autorovy závěry se z pohledu současných poznatků mohou jevit jako méně přesné, neúplné nebo pouze jako jedna z možností. Ostatně i sám Charles Richet podobný vývoj předpokládal. Proto jsem na řadě míst doplnil vysvětlující poznámky („poznámka překladatele“), abych tak čtenáři pomohl zařadit uvedené skutečnosti do dobového kontextu, a v neposlední řadě, abych předešel možným námitkám odpůrců metapsychiky, kteří při nedostatku zásadních věcných argumentů jistě využijí každé nepodstatné maličkosti a nepřesnosti ke znevážení celého díla.

Některé fotografické snímky reprodukováné v originále „*Traité*“ pocházejí z období počátků fotografie na konci 19. století a jejich kvalita je proto nízká. Kvalitnější tiskové předlohy nemohl poskytnout ani Dr. Hubert Larcher, ředitel Mezinárodního metapsychického institutu v Paříži, který připravoval do tisku třetí francouzské vydání „*Traité*“ v r. 1994, a podle svého vyjádření se potýkal se stejnými potížemi. Proto byla do českého vydání zařazena příloha s vybranými fotografiemi z výborného díla *Materialisationsphaenomene*, které je citováno na mnoha místech „*Traité*“ a jehož autor Dr. Freiherr von Schrenck-Notzing byl známým mnichovským praktickým lékařem a badatelem v této oblasti a blízkým spolupracovníkem Ch. Richeta.

Do rukou českého čtenáře, který neovládá krásný francouzský jazyk, se tak dostává poprvé český překlad tohoto základního díla významného francouzského vědce a myslitele Charlese Richeta.

Jiří Kult
Leden 2004

Předmluva k třetímu francouzskému vydání

Traité de Métapsychique (Pojednání o metapsychice), jehož autorem je Charles Richet, vydalo nakladatelství Librairie Félix Alcan v lednu 1922. Druhé přepracované vydání vyšlo u téhož vydavatele v r. 1923. Pro pochopení významu a aktuálnosti tohoto třetího vydání v nakladatelství Artha Production éditions (v r. 1994 – pozn. překl.) bude jistě užitečné zařadit toto dílo nejprve do rámce obecného vývoje vědeckého myšlení, potom do celkového díla Charlese Richeta a konečně uvést do vztahu k současnému stavu teorie poznání.

I Tři revoluce

Pojetí metapsychiky se zrodilo ze tří revolucí v historii vědeckého myšlení.

První uskutečnil René Descartes (1596–1650). Druhou uskutečnil Claude Bernard (1813–1878). Třetí uskutečnil Charles Richet (1850–1935).

RENÉ DESCARTES

Podle Descarta, „*jestliže je filosofie věda, může jí být pouze ve formě matematiky*“.

Descartes napsal otci Mersennovi: „*Myslím, že jsem přinejmenším zjistil, jak lze prokázat metafyzické pravdy způsobem, který je zřejmější než důkazy pomocí geometrie.*“

Obecně známým příkladem je rovnice: „*Myslím, tedy jsem.*“ Jistě nejde o to omezit význam soustavného pochybování, které dostatečně prokázalo svou účinnost: „*Nikdy nic nepovažovat za pravdivé, dokud to jasně jako takové nepoznám*“ a „*nezahrnovat do svých úsudků nic víc než to, co se jeví mému duchu tak jasně a tak zřetelně, že nemám žádný důvod o tom pochybovat*“, tzn. podrobit se kritériu evidentnosti.

Je ale opravdu evidentní, že to, co se nám jeví jako zjevně pravdivé, takové skutečně je? Nemůžeme si myslet, že pravda jako shoda našich představ se skutečností zřejmě není příliš jasná a zřetelná, takže tolik upřímných lidí projeví tak diametrálně odlišný názor? Připadá nám Relativita zřejmá?

Jestliže tedy jedině pozorování a pokus, a to i v oblasti duše a ducha, může vést k poznání, že něco je neoddiskutovatelně evidentní, je jediným pevným východiskem veškerého vědeckého poznání pouze pozorování a pokus.

Přitom existují jevy obtížně pozorovatelné vzhledem ke svému ojedinělému výskytu a obtížně ověřitelné pokusem vzhledem ke své nepřímé úměrnosti k opakovatelnosti.

Descartes takové jevy nepopíral ani neodmítal, naopak pečlivě zaznamenával jejich pozorování, ověřoval je, a dokonce se pokusil o hypotézu k jejich vysvětlení.

V revue *Light* z 30. 7. 1929 je uvedeno následující pozorování, převzaté z periodika *Psychica* č. 102 z 15. 12. 1929, které sdělil Swedenborg:

„Bylo to v r. 1649 v Dijonu. Jakýsi student hořekoval, že se mu nedaří rozluštit smysl jisté pasáže jednoho řeckého autora. Když s tímto zaujetím ducha usnul, viděl se ve snu přenesen do stockholmské knihovny, a tam nahlédl do jednoho díla, kde našel tolik žádané vysvětlení. Bylo to deset řádek, které si zapamatoval, a po probuzení je

dokázal reprodukovat. Se smyslem pro důslednost pravého pozorovatele ihned napsal velvyslanci ve Stockholmu Chamotovi a poprosil ho, aby tu věc sdělil Descartesovi (který byl v té době hostem královny Kristiny) a požádal ho o ověření správnosti. Descartes projevil o věc živý zájem, neprodleně se vydal do knihovny, na místě uvedeném vizionářem našel označenou knihu a na uvedené stránce deset řádek helénistického komentátora, které student po svém probuzení reprodukoval.“

V díle *Principy filosofie* ve čtvrté části *O Zemi* je kapitola 187 s názvem: „*Po vzoru vysvětlených věcí lze zdůvodnit všechny nejohromnější jevy na Zemi.*“ V překladu do francouzštiny, který pořídil Pere Mersenne (srov. Paris, Garnier 1973 a 1983) je k latinskému textu připojen následující příklad potvrzený Descartesem ve věci „*malých částecek, které se tvoří v mezerách zemských těles*“:

„A tak jak se neustále velmi rychle pohybují podle povahy prvotního elementu, jehož součástí jsou, může se stát, že velmi málo pozoruhodné vlivy je někdy přimějí pohybovat se sem a tam v tělese, v němž se nacházejí, aniž by ho opustily, a někdy naopak ve velmi krátkém čase dospět až na místa značně vzdálená, aniž by je jakékoliv těleso, se kterým se setkají na své cestě, mohlo zastavit nebo odchýlit, a že při setkání s hmotou připravenou k přijetí jejich působení vyvolají účinky velmi vzácné a neobyčejné: mohou způsobit krvácení z ran mrtvého, když se přiblíží vrah, vybudit představivost spících nebo dokonce bdících a přivádět myšlenky, které je varují před věcmi, jež se dějí daleko od nich, nechat pocítit velký zármutek nebo velkou radost důvěrného přítele, špatné úmysly vraha a podobné věci.“

A konečně v r. 1646 píše Descartes princezně Palatine:

„Často jsem si všiml, že to, co jsem učinil s veselou myslí (...), se mi šťastně dařilo, a to i při hazardních hrách, kde vládne pouze osud, vždy jsem to pocíťoval příznivěji a měl jsem ostatně důvod k radosti, i když jsem měl předtím smutek.“

Tyto tři příklady nám ukazují, že pochybnost nezabránila

Descartesovi zajímat se o tyto mimořádné jevy týkající se informace, komunikace a působení, které dnes nazýváme jasnovidnost, telepatie a psychokineze.

CLAUDE BERNARD

Ve své předmluvě ke stému výročí díla Henri Bergsona [1] poukázal profesor Henri Gouhier zcela jasně na jistý historický jev neznámý veřejnosti zvyklé stále slyšet o „karteziánském“ duchu Francouzů, a neváhal představit tento jev jako konec karteziánské éry.

Experimentální metoda Clauda Bernarda totiž v 19. století naznačuje vznik biologie, vědy o životě, která je zcela pozitivní. Tato věda překračuje karteziánský matematismus a poté, co opustila Spencerovu filosofii, připojuje k ní Bergson svou filosofii.

Jeho ontologie neprotiřečí ontologii Descartesově, ale ten, kdo hovoří o životě, ten hovoří o pohybu a ke statické formuli bytosti myslící v čase připojuje dynamickou formuli bytosti pohybující se v trvání.

Myslím, tedy jsem, to jistě, ale navíc také pohybuji se a tedy stávám se.

To je klíč k bergsonskému evolucionismu: z determinismu zvířat může vzejít svoboda tvůrčího vývoje v „*nástroj k tvorbě bohů*“. [2]

Připomeňme si slova, jimiž Claude Bernard vyjadřuje, že experimentální medicína spočívá na medicíně vycházející z pozorování:

„Experimentální medicína nikdy soustavně neodmítá žádné obvyklé pozorování, musí vše experimentálně zkoumat a hledá vědecké vysvětlení jevů, které nejprve zjistila medicína založená na pozorování a empirii. Tedy experimentální medicína je to, co bych mohl nazvat druhou periodou medicíny vědecké, přičemž první periodou je medicína založená na pozorování, a od té doby je zcela přirozené, že druhá perioda se připojila k první a současně na ní spočívá.“ [3]

Nicméně ani nejvýznačnější duchové se nevyhnou pochybnostem, které především opomenou uplatnit na své vědecké předsudky. Claude Bernard, který původně důrazně trval na prioritě spolehlivě pozorovaných jevů v případě experimentální metody, odsouvá stranou jisté jevy, které hodnotí jako „*absurdní nebo nadpřirozené*“.

Claude Bernard vypráví o svém odmítnutí prohlédnout na žádost jednoho svého, „*jinak velice ctihodného a uznávaného*“ kolegy jistou ženu „*kteřá nic nejedla ani nepila po několik let*“, což se „*rovná téměř tomu, jako by se řeklo, že svíčka může svítit a zůstat zapálená po několik let, aniž by se spotřebovala*“. [4]

Jako dobrý kartezián odmítl Claude Bernard svému kolegovi pozorování jevu, který podle něho zjevně nemůže být pravdivý, jelikož se jeho duchu představuje jasně a zřetelně v rozporu s tím, co je obsahem jeho úsudků.

Přestože je ve fyziologii pokročilejší než Descartes, prokazuje ve jménu vědeckého pozitivismu méně tolerance než on tím, že se nezajímá o jevy výjimečné, „*absurdní nebo nadpřirozené*“, které nepopírá, ale vylučuje je z domény experimentální medicíny.

Jde dokonce ještě dále tím, že systematicky odmítá jednu ze skutečností medicíny založené na pozorování, kterou přesto označil za první období medicíny vědecké.

CHARLES RICHEL

Říkalo se, že „*kolega jinak velice ctihodný a uznávaný*“, kterému se dostalo odmítnutí Clauda Bernarda prohlédnout zmíněnou ženu, nebyl nikdo jiný než jeho žák Charles Richet. Nemám pro to důkaz, ale je to docela možné, ba dokonce pravděpodobné.

Nakonec s těmito absurdními nebo nadpřirozenými jevy, které Claude Bernard s ohledem na vědeckou přísnost považoval za nezbytné vyloučit z oblasti vědy, vykonal jeho stoupenec a obdivovatel Charles Richet revoluci tím, že je s ještě větší péčí o vědeckou přísnost do této oblasti zahrnul a sjednotil parapsychologii a parafyziku Maxe

Dessoira [5] do jediného pojetí, kterým je metapsychika.

Tím, že tak učinil, jednoznačně sjednotil dvě kategorie jevů, které přitom výrazně rozlišoval, jak se dočteme v jeho *Předmluvě ke druhému vydání*: Subjektivní jevy, které jsou časté a nepopíratelné a pro které formuluje hypotézu kryptestezie čili skryté citlivosti, a objektivní jevy, které jsou vzácné a sporné a pro které odmítá formulovat jakoukoliv hypotézu.

II Vědecká filosofie Charlese Richeta

„... vylíčit různé formy jeho úžasné aktivity je vlastně nemožné, protože stejně tak, jak byl Charles Richet velkým metapsychikem, byl také básníkem, romanopiscem, dramaturgem, sociologem, psychologem, filosofem, historikem, popularizátorem, vědcem, hlasatelem pacifismu a předchůdcem letectví,“ napsal Robert Tocquet.

[6]

Jediný výčet jeho vědeckých prací, který sám publikoval už v r. 1901, obnáší 212 položek. [7] Odhaluje veškerý zájem autora o vědecké výzkumy somnambulismu, který zkoumal od r. 1875 do r. 1884, člověka a inteligence, osobnosti a písma, hypnotismu, nevědomých pohybů, mezi nutričního strádání. [8]

Jestliže se po vzoru odvážných příkladů, jakými byli Sir William Crookes a Frédéric Myers, rozhodl zahrnout tzv. „*absurdní nebo nadpřirozené*“ jevy do oblasti pozitivního výzkumu, lišil se nicméně od běžného platonika z Cambridge, který dosáhl v r. 1882 na *Trinity College* založení *Society for Psychical Research*, a to svým vztahem k Aristotelovi, jehož termín metafyzika parafrázoval v r. 1905 [9] navržením názvu metapsychika, a zejména vědeckou a racionální filosofií, které inspirovaly jeho fyziologii.

SCIENTISMUS

Jediným náboženstvím Charlese Richeta byla Věda, které zasvětil

opravdový kult.

Byl připraven ke všem obětem, aby zkoumal, objevoval a bránil pravdy, které věda umožní zjistit.

Pozorování somnambulismu ho přesvědčilo, že k pochopení duševní činnosti vede fyziologie, a po prozkoumání vlivu některých jedů na intelektuální schopnosti publikoval o této somato-psychologické futurologii v r. 1884 knihu pod názvem *Les poisons de l'intelligence* (*Jedy inteligence*) a poté ve stejném roce *L'homme et l'intelligence* (*Člověk a inteligence*).

V r. 1885 v práci *Essai de psychologie générale* (*Esej o všeobecné psychologii*) vyložil myšlení jako příliš komplikovaný výsledek asociace reflexů, než aby vědomí vnímalo celý tento výsledek, a to při vyloučení somatických zdrojů skrytých v kryptách nevědomí. V tom spatřuje původ iluze, že myšlení je nezávislé na těle. Tato eseje měla značný ohlas.

V r. 1914 napsal Charles Richet toto vyznání víry:

„dnes stejně jako dříve rozhodně věřím, že jedině rozum musí vládnout světu – a proto jsem racionalista, a že naděje lidstva je ve vývoji vědy – a proto jsem vědcem.“ [10]

RACIONALISMUS

V r. 1936 podepisuje Henri Roger nekrolog, z něhož uvádíme několik výňatků:

„Jednota racionalistů (l'Union Racionaliste) je ve smutku. Jeden z členů našeho Čestného výboru, který hned v první chvíli reagoval na naši výzvu, Charles Richet, právě zemřel. Ten, jehož všichni považujeme za učitele francouzské fyziologie, který byl experimentátorem a zároveň filosofem a literátem, jehož encyklopedický duch se zajímal o všechny oblasti lidské činnosti, zanechává rozsáhlé dílo, které odolá zubu času a umožní připsat jméno Charles Richet k plejádě géníů, kteří vynesli tak vysoko jméno francouzské fyziologie, Bichat, Legallois, Magendie,

Flourens, Claude Bernard.“

(...)

„pokusil se zjistit, co přesně jsou spiritistické jevy, a vytvořil tak novou vědu metapsychiku, dosud nejistou, vratkou a zaplněnou pochybnými a mylnými jevy!“

(...)

„Slíbil mi, že v Unii racionalistů prosloví přednášku věnovanou Chvále Rozumu. Jeho zdravotní stav ho přinutil vzdát se tohoto záměru. Byla to ztráta pro posluchače a také pro francouzskou literaturu, která by byla mohla postavit Chválu Rozumu proti mistrovskému dílu Erasmovu.“ [11]

Charles Richet měl skutečně vůli rozvíjet vědecké a racionální zkoumání výjimečných jevů mezi úskalím skepse a důvěřivosti, aby je vyrval z temnot iluze, pověry a okultismu.

FYZIOLOGIE

Na chirurgickém oddělení měl Charles Richet příležitost pozorovat „nejvýznamnější jevy somnambulismu“. S odvahou a vědeckou poctivostí jim věnoval vzpomínku v časopise Charles Robin. [12]

„Jevy, jichž jsem byl svědkem,“ píše, „ve mně probudily takový zájem, že jsem se rozhodl zcela opustit chirurgickou kariéru a věnovat se výlučně fyziologii.“

Právě vědecké pozorování těchto jevů vymykajících se všednosti určilo jeho profesionální orientaci a dopustili bychom se neodpustitelné chyby, kdybychom se snažili oddělit jeho působení jako metapsychika od jeho výzkumů ve fyziologii.

Charles Richet právě naopak tvrdí, že metapsychika je věda.

Jeho bývalý žák Soly Katz mi vyprávěl, jak se jeho studenti u něho jednou shromáždili a poslali mu lístek: *„Kdy nám uděláte přednášku o metapsychice?“*

Když ho děkan požádal, aby svou poslední přednášku věnoval